

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון תתכא

ערב שבת קודש פ' כי תשא, פ' פרה ה' תשי"ע

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', 'חיילי בית דוד' - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חב"ד באה"ק תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שישים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וק"ז שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

IN LOVING MEMORY OF

OUR DEAR MOTHER-IN-LAW & MOTHER

Mrs. **Faige** bas **Reb Reuven** ע"ה **Berger**

Passed away on 22 Adar, 5766

ת. נ. צ. ב. ה.

AND IN HONOR OF

OUR DEAR FATHER-IN-LAW & FATHER

Mr. **Meyer** ben **Eita** שיחי **Berger**

May he go from strength to strength
in health, happiness, Torah and mitzvot.

*

DEDICATED BY THEIR CHILDREN

Mr. & Mrs. **Yaakov** and **Chana**
Greenberg

נדפס לעילוי נשמת ר' אורי אהרן יואל ב"ר יוסף אר"י לייב ז"ל חוב' פאולין רות ב"ר יצחק ע"ה
ולע"ה ר' יוסף אר"י לייב ב"ר משה באר חוב' סרת חשא ב"ר נטע אורי ע"ה ולע"ה ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה שנאל
ו'הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו - לשפע ברכות עד בלי די

מא. הביאור בפריש:

כאשר לומדים בפרט את התיבות "יזקרא בשם ה'", שלא נתפרש בהם מי הוא הקורא — יש אפשרות ללמוד כבי אופנים: (א) תיבות אלו נמשכות לתיבות שלפניהם — יזק"כ עמו שם, דקאי על משה, ובהמשך לזה נאמר "יזקרא גוי", היינו שמשו קרא בשם ה' (כ) התיבות אלו נמשכות לתיבות שלאחיהם — "יזעבור ה' גוי", היינו שתיבת "יזקרא" נמשכת לתיבות "יזעבור ה'", ובמילא איתם "יזקרא" ה'.

ועל זה מכאן רש"י הוכיח מפרוש התיגוס — "מתרגמין יזקרא בשמא דהי" — שתיבות אלו (במקרא) כשם ה' הם כל התיבות שבהם נמשכות לתיבות אלו (במקרא) כשם ה' הוא — דקאי על הקיפיה, שהי' "משה" — כאן דבר שמי'!

מב. ליתר ביאור:

התיגוס התיגוס — אינו תרגום מילולי בלבד, כי אם גם פירוש וביאור תוכן הכתיבים, שלכן מצינו בכ"ם שרש"י איות למירוש הכתיבים — מפירוש התיגוס שמוסיף ביאור בהבנת הכתיבים (מלבד חירגון של התיבות).

ולדוגמא — כפרשתנו:

ועל פסוקי' 16: "ועשית כדור גוי וכו'" — מפרש רש"י: "זכנו — כהרגומי נכסי", מושב מתקן לזכור, כלומר שיש להרגום מלמדנו אל תוכן המטעם הדיבורי. "כנו" כלשון הקודש — מלשון "כן", היינו אישור הדבר. "שמו" כהנאמת כפי ששעלו בניו הדבר, "וא"ו, ע"א, א"ב"א" — מפרש רש"י: "ועדו" כסוף פרשתנו 166, מפירוש חיבה "מורה" — מפרש רש"י: "כהרגומי כתי אפי", לשון אפיס הוא כמרגא 167 — מי לכה, ועוד כתיבות 168 — הוא קא מורה לאפה, לשון הבטה, הי' מסתכל בך, אך כאן מורה, בוד בניתן כבוד הרצון וכתי העינים כיו". כלומר, שפיעה ההרגום מלמדנו אל תוכן אלו התיבות, "מורה" כלשון הקודש — שיש להרגום מלמדנו אל תוכן אלו התיבות, "כנו" היינו כנון הפרדוקס וכו' העינים, שיש להרגום מלמדנו אל תוכן אלו התיבות.

ובנוגע לענינו:

מכיון שענינו של התיגוס (נס) למרש את תוכן התיבות — הי' באשר מרגומי מתרגמין וקרא בשמא דהי", וח' לא מירי, אית שתיבות אלו לבדן (ולא צויזום לתיבות שלפניהם או שלאחיהם) ישנו כל תוכן כש"קמתו.

ומה מוכן, שאין מקום לפרש ד"יזקרא בשם ה' קאי על משה — שדרי כתיבות אלו (שבתן ישנו כל התוכן, כאמור) לא נזכר שיש להרגום מלמדנו אל תוכן אלו התיבות, מפני שה' (שנזכר כתיבות אלו) הוא הקורא ובמילא, הפירוש ד"יזקרא בשם ה'" — שה' (שנזכר כתיבות אלו) הוא הקורא:

ב"ה

3 דבר מלכות

הזקן מסורק, העניבה במקומה... ובשביל מה הוא צריך משיח? / שי"פ חשא היחשכ"ה

7 זמן הגאולה

מי יטול חלק בכוס של ברכה דלעתיד לבוא / הזמן הנוכחי באור הגאולה

12 ניצוצות של משיח

הוכחה מאלו "אשר חרפו" כמה אנו סמוכים לגאולה / קטעים קצרים ופחמים בעניני גאולה

13 כתב יד קודש

"ויקרא בשם ה'" / מענה והנהגה כ"ק אד"ש מה"ם על שיחת ש"פ חשא היחשכ"ה

המדור "ניצוצות של משיח" מוקדש לעילוי נשמת הרה"ג הרה"ח ר' חיים משה יהודה בהר"ר ירמיהו הכהן ולאה ע"ה בלוי מו"ל כת"י הראשונים, רב בית כנסת ומנהיג רוחני במשך יובל שנים, וזיכה אלפים במצוות תפילין ומזוזה נפטרג' אייר ה'תשס"ג, לסדר "אמור אל הכהנים" ולע"נ זוגתו הרבנית חנה ח'י' הנה בת ר' מאיר שמריהו ורחל - נפטרה י"ג כסלו ה'תשמ"ג יה"ד שתיכף ומיד יקיים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלמה

לזכות הרה"ח ר' מנחם מענדל הלוי זוג' מרת נחמה פייגא שיחי וילדיהם: שולמית ובעלה הרה"ח דוד הלוי ובניהם: נתן הלוי ויוסף יצחק הלוי שי' לאבקובסקי מאיר שלמה הלוי, חנה שרה, לוי יצחק הלוי וחיה מוסיא שיחי שגלוב

בענין "כיור וכנו" ובענין "מסוה" – שמזה מובן, שתיבות אלו הם כל התוכן (ו"משה מאן דכר שמי'), ובמילא, הפירוש דתיבות אלו הוא – דקאי על הקב"ה. וההכרח דרש"י דפשוט מ צ"ל פירוש זה ממש"נ לפנ"ז: אני אעביר גו' וקראתי בשם ה' לפנקי, וא"כ פשוט יותר שמ"ש כאן ש"ויקרא בשם ה'" – קאי ג"כ על הקב"ה (ולא שניתוסף עוד ענין (קריאת משה) ובפרט שכאן אותו הל' דלעיל לבד ויקרא" במקום ויקרא". לאחמ"כ מחק הרבי את א' ו-ב' וכתב בסוף ג': אמרתני בפ' [?] חסר: מנ"ל להכריח כן כי גם עפ"ז ניט גלאטקייט: ויקרא בשם הוי' – מיתר).

פענוח הצילום שבעמוד 15:

כאשר לומדים בפסוק את התיבות "ויקרא בשם ה'", שלא נתפרש בהם מי הוא הקורא – יש אפשרות ללמוד בב' אופנים: (א) תיבות אלו נמשכות לתיבות שלפניהם – "עמו שם", דקאי על משה, ובהמשך לזה נאמר "ויקרא גו'", היינו, שמשה קרא בשם ה'. (ב) תיבות אלו נמשכות לתיבות שלאחריהם – "ויעבור ה' גו'", היינו, שתיבת "ויקרא" נמשכת לתיבות "ויעבור ה'", ובמילא הפי' – ויקרא ה'.

ועל זה מביא רש"י הוכחה מפירוש התרגום – "מתרגמינן וקרא בשמא דה'" – שתיבות אלו ("וקרא בשמא דה'" –] בקשר לתיקון זה כתב כ"ק אד"ש מה"מ: מבהיל]) הם כל התוכן, ובמילא, הפירוש ד"ויקרא בשם ה'" הוא – דקאי על הקב"ה, שהרי "משה" – מאן דכר שמי! מב. ליתר ביאור:

התרגום – אינו תרגום מילולי בלבד, כי אם גם פירוש וביאור תוכן הכתובים, שלכן מצינו בכ"מ שרש"י מביא ראיות לפירוש הכתובים – מפירוש התרגום שמוסיף ביאור בהבנת הכתובים (מלבד תרגומן של התיבות).

ולדוגמא – בפרשתנו:

בפסוק "ועשית כיור גו' וכנו" – מפרש רש"י: "וכנו – כתרגומו בסיסי, מושב מתוקן* לכיור", כלומר, שהתרגום מלמדנו את התוכן של "כנו" בלשון הקודש – מלשון "כן", היינו, אישור הדבר, בסיס שעליו בנוי הדבר, או מלשון מכון*.

ועד"ז בסוף פרשתנו, בפירוש תיבת "מסוה" – מפרש רש"י: "כתרגומו בית אפי', לשון ארמי הוא בגמרא – סוי לבה, ועוד בכתובות – הוה קא מסוה לאפה, לשון הבטה, הי' מסתכל בה, אף כאן מסוה, בגד הניתן כנגד הפרצוף ובית העינים כו", כלומר, שהתרגום מלמדנו את התוכן של "מסוה" בלשון הקודש – לשון של הבטה, "בגד הניתן כנגד (מקום ההבטה) הפרצוף ובית העינים".

(* להעיר מהתרגום (בשלה טו, יז) ל"כוננו" – אתקנוהי.

(* ולהעיר מפרש"י בשלה שם.

מוקדש לעילוי נשמת ר' יהודה ב"ד צבי הירש ע"ה סטראל - נפטר ביום כ"ז אלול ולע"נ זוגתו טשרנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה - נפטרה ביום ה' טבת י"ד שתיכף ומיד יקיים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה נדבת בנם - יבלחט"א - הרה"ח שמואל סטראל ומשפ' שיחיו

הזקן מסורק, העניבה במקומה... ובשביל מה הוא צריך משיח?

טוען משה רבינו: רבונו של עולם, "כמה תרום קרן ישראל"!? - הרי כאשר צריכים ללכת לארץ ישראל הם אינם רוצים ללכת; הוא טוען שטוב לו כאן ומדוע עליו ללכת, להזיע ולהתייגע כדי ש"בזיעת אפך תאכל לחם"? ● וממשיך לטעון: האם בשביל זה "נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" - כדי שיהיו בכרוקלין, גן-עדן בעוה"ז, ויחשבו על הזקן שיהא מסורק ועל העניבה שתהא במקומה!? ● צריכים לדעת ששקועים "ראשו ורובו" בכוכ, ואפי' מעל לראש, ודוקא ע"י הצדקה אפשר לצאת מהכוכ ● משיחת ש"פ תשא ה'תשכ"ה - בלתי מוגה

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"

תרום קרן ישראל? הרי מסר נפשו עבור צאן מרעיתו, ועד כדי כך שאמר להקב"ה "ואם אין מחני נא מספרך", שזה הי' לא עבור הצדיקים אלא עבור אלו שחטאו בעגל, ולמה שואל "במה תרום קרן ישראל"?

(ב) מה החידוש בענין הצדקה דוקא, שלכן ענה הקב"ה למשה "בכי תשא"?

(4) מנחות סה, א.

(5) פרשתנו לב, לב.

(6) ראה גם פרש"י שלח יד, יח.

(7) אולי הכוונה – דאין משה רבינו צריך לחפש בעצמו עצות במה להרים קרנם, וכפי שרואים שמסר נפשו עבורם, כבפנים.

א. עה"פ בתחלת פרשתנו 'כי תשא את ראש בני גו' אומרת הגמ' במס' בבא בתרא² שמשה טען להקב"ה: "רבונו של עולם – במה תרום קרן ישראל"? ענה לו הקב"ה: "בכי תשא", ומפרש רש"י: "אם באת לשאת ראשם בהגבהה קח מהם כופר לצדקה".

וצריך להבין:

(א) מהי כוונתו של משה רבינו – רעיא מהימנא³, אוהב ישראל⁴ – בטענה "במה

(1) ל, יב.

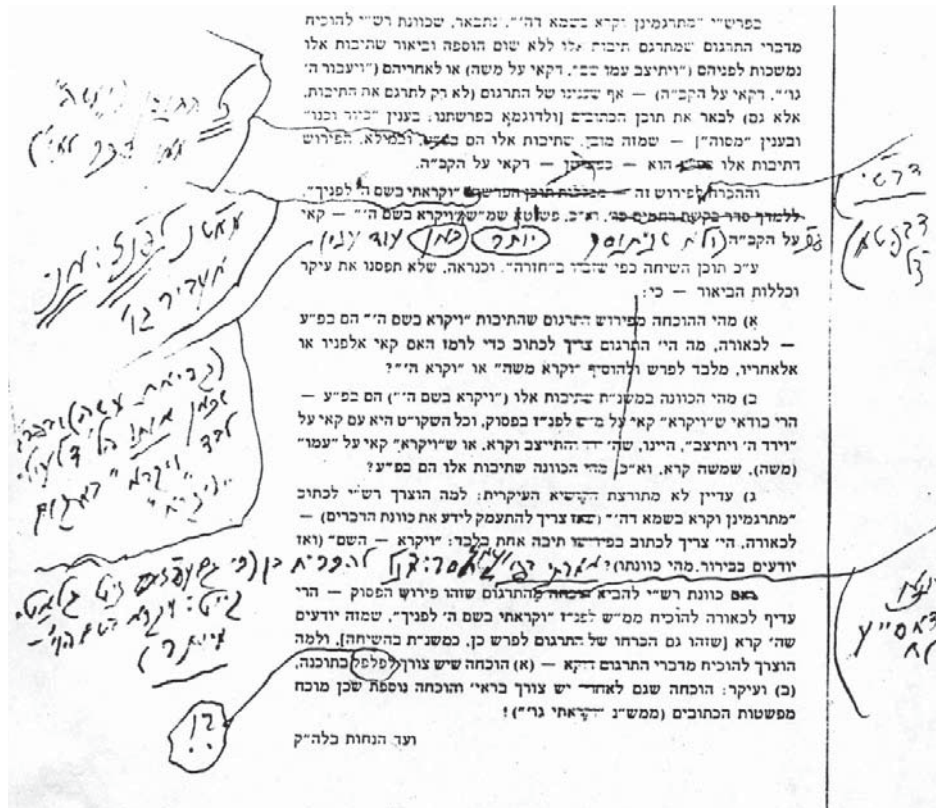
(2) י, ב.

(3) ראה זח"ב כא, א.

"ויקרא בשם ה'"

בקשר עם פ' השבוע, מובאים בזה ב' צילומים (מוקטנים) ממענה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לשאלת המניחים על שיחת ש"פ תשא ה'תשמ"ה, ומהגהת הרבי על קטע השיחה המדובר בשאלה (הקטע הוכנס לרבי כפי הנראה יחד עם השאלה)

(נדפסה בהתוודעות תשמ"ה ח"ג ע' 1498 ואילך)

פענוח הצילומים (הכתי"ק בא בהדגשה):

בפרש"י "מתרגמינן וקרא בשמא דה", נתבאר, שכוונת רש"י להוכיח מדברי התרגום שמתרגם תיבות אלו ללא שום הוספה וביאור שתיבות אלו המשכות לפנייהם ("ויתיצב עמו שם", דקאי על משה) או לאחריהם ("ויעבור ה' גו", דקאי על הקב"ה) - אף שענינו של התרגום (לא רק לתרגם את התיבות, אלא גם) לבאר את תוכן הכתובים [ולדוגמא בפרשתנו: ובענין "מסוה"ן] - שמה טוב, שתיבות אלו הם כש"ל ללמד על השירות התיבות אלו הוא - כש"ל - דקאי על הקב"ה.

ג. וכידוע מה שסיפר הרבי¹¹ על שני אחים שנפגשו¹² ואחד אמר לשני שישנה ח' אשר כל תענוגה להיות מונחת בטינופת, וכאשר היא מונחת בטינופת עד לצוארה - דאגתה היחידה היא מדוע אינה מונחת בתוך הטינופת עד למעלה מהראש ("ביז איבער'ן קאפ'")...

סיפור זה מתאים גם לדברי הגמ'¹³ שח' זו עשירה ("לית עתיר מחזירא"), ומובן הדבר בענינו; ואין הכוונה שמשלה את עצמו שהוא עשיר, אלא ע"פ דברי הגמרא "ולית דעתיר מחזירא" - הוא אמנם עשיר¹⁴.

וכאשר מנסים להסביר לו זאת - אינו מבין מאומה; וכידוע מה שהרבי סיפר פעם¹⁵ על שאירע במרתף בית בקרמנטש'ג¹⁶

(11) סה"ש תש"ב ע' 21 - ובהע' הבא העתקנו הסיפור משם בשינויי סגנון קלים ובתרגום ללה"ק.

(12) שאחד מהם ה' מחסידי רבינו הזקן וה' עני, והשני לא ה' חסיד וה' עשיר, וכאשר האח העני הוצרך להשיא בתו נסע לאחיו העשיר לבקש עזרתו. האח העשיר שמח מאד באורח שלו וקירבו מאד וביקשו לשהות אצלו כמה ימים. בימים אלו הראה לו דירתו המרובה בחדרים - בחדר זה הוא ישן, בחדר שני אוכל, בחדר שלישי מקבל אורחים ובחדר רביעי ממתנינים האנשים להתקבל אצלו. פלט האח החסיד ואמר שאינו מבין כלל אך יה' לאדם בביתו פיזור הנפש כזה, וסיים (החסיד) ואמר: טובי' (שם האח העשיר) אני זקוק ל-50 "קארבן" [= מטבע מקומית עתיקה] כדי להשיא את בתו, תן לי ואלך לדרכי. התחיל האח העשיר להפציר בו שישאר עוד פרק זמן אצלו, ובקושי גדול הצליח לפעול זאת. בינתיים התחיל עוד הפעם להתפאר בעשירותו הגדולה וביחד עם זה נפלטה אנה מפיו. שאלו האח החסיד: מכיון שהנך כל כך עשיר מדוע הנך מתאנף? (והמשיך): אלא אומר לך, ישנה ח' מסויימת שאיני רוצה לקרותה בשמה... (כדלקמן בפנים השיחה).

(13) שבת קנה, ב.
(14) כ"ק אדמו"ר שליט"א האריך כאן בענין ה"בוץ" האמריקאי וכו' - חסר בההנחה.

(15) ראה אג"ק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תפב - ובהע' הבאה העתקנו הסיפור משם בשינויי סגנון קלים.

(16) על א' החסידים הראשונים (ראה לקו"ש ח"ב ע' 621 - בשם ר' הלל מפאריטש) שבימי הקיץ החמים

ב. והביאור בזה, דאע"פ שה' כבר הענין "דסלחתי כדברך"⁸ אבל חסר עדיין הענין "ד'תרום קרן כו'", וכדלקמן (ס"ד).

ובהקדים (בנוגע לזמננו), דישנם הטוענים: הרי איננו נמצאים ברוסיא שבה לא מניחים להתפלל, אלא בברוקלין שבאמריקה; ואמנם הוא מתפלל ולומד את שיעורי החת"ת, וכשמגיע עת המגבית נותן כפי נדבת ליבו, ומה הרעש - טוען הוא - אם לאחר מכן שותה מיץ ("דזשוס") וקורא עיתון כדי להיות מעודכן במה שקורה בווישינגטון ובמדינות נוספות, ובכלל הרי הוא יהודי טוב ("א' פיינער איד") ולשם מה צריך "לקפוץ מעורו" ("שפרינגען פון די הויט")...

ובנוסף לזה, בשבת אחר-הצהריים הוא מוכרח לישון, ושמו ומכריז שישו בני מעי; מה נוגע לו - שזקנו יהא מסורק והעניבה תהא מונחת במקומה...

וממשיך לטעון, שדי במה שעשה בהיותו ברוסיא - אשר שם לא ה' במה להתייפות ("צו פוצען זיך") ולפעמים גם לא ה' מה לאכול - אבל כאשר נמצא באמריקה, בבוץ האמריקאי ("דער אמעריקאנער בלאטע"), שטבע הבוץ הוא להטביע את הנמצא בו, אזי הבוץ מטביע אותו יותר ויותר...

ובהנוגע ל"אני מאמין בביאת המשיח"⁹ - לשם מה הוא זקוק לצרה זו ("טראבל"), שמשח יבוא ולא יהיו אז עיתונים, ובפרט שמשח יצוה עליו לשכוח מעצמו לדקה ולקיים מצוה בהידור; כעת טוב לו והוא נהנה ("גוד טיים")...

ומה ש"שכינתא בגלותא"¹⁰ - הוא יאמר על-כך פרק תהילים.

(8) פרש"י פרשתנו לג, יא. עקב ט, יח.
(9) א' מה"ג עיקרים.
(10) זח"ג ד, ב. סו, סע"א. עה, סע"א. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.

הוכחה מאלו "אשר חרפו" כמה אנו סמוכים לגאולה

גם כאשר נמצאים בזמן ד"עקבות משיחך", ובמעמד ומצב דתכלית הירידה – "אשר חרפו עקבות משיחך", ועד שהמחרף עצמו הולך ומכריז שהוא מחרף וכו' – אין להתפעל מזה, ואדרבה: מזה גופא שרואים מעמד ומצב זה, מוכח שנמצאים כבר בסמיכות ממש לזמן הגאולה.

(משיחת ש"פ תשא, פ' פרה, ח"י אדר ה'תשמ"ב - בלתי מוגה)

סיימו לבטל את אלו ש"חרפו עקבות משיחך"

[. .] כבר סיימו את מעשינו ועבודתינו – מתשע פרות הראשונות, כולל – העבודה ד"מלחמת בית דוד" לבטל את אלו ש"חרפו אויבך ה'" ו"חרפו עקבות משיחך",

והרי מאז כבר "כלו כל הקיצין" [והגם שהדבר תלוי בתשובה, הרי כבר העיד כ"ק מו"ח אדמו"ר שכבר עשו תשובה, וכמ"פ, וכבר סיימו גם לצחצח את הכפתורים], ואוחזים כבר בפרה העשירית שיעשה משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ש"פ תשא, פ' פרה ה'תש"נ - מוגה, תרגום מאידית)

מציאותו של משה רבינו היא מציאות השכינה

מציאותו של משה רבינו, היא מציאות השכינה, כביכול, שהרי "שכינה מדברת מתוך גרונו", ופשוט, שאין הכוונה שרק "גרונו" מיוחד עם השכינה, אלא כן הוא בנוגע לכל מציאותו, היינו, שמציאותו היא מציאות השכינה.

(משיחת ש"פ תשא, כ' אדר ה'תשמ"ט - בלתי מוגה)

להביא את הגימ"ל בפועל ממש!

בדורנו זה – הדור האחרון בגלות והדור בראשון דהגאולה – לאחר ששינו כבר הריבוי הכי גדול ד"מעשינו ועבודתינו" דבני" במשך כל הדורות והשנים שלפני זה, וכעת סיימו גם את הבריורים האחרונים – הרי ההדגשה עכשיו בעיקר ולכל לראש על סיום ושלמות וגמר העבודה – להביא את הגימ"ל דגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

(משיחות לילות ג', ד', ה', ועש"ק וש"ק פ' תשא, י"ד-י"ח אדר ה'תשנ"ב - מוגה, תרגום מאידית)

[שההוראה מכך]: שכאשר נמצאים בחושך לא יודעים כלל שזהו חושך וחושבים שהוא אור.

ד. ובזה תובן טענתו של משה רבינו "במה תרום קרן ישראל":

מכיון שמנין בני ישראל בפ' כי תשא הי' לאחרי חטא העגל כו' [ויתירה מזו, משה רבינו ראה גם את הדורות העתידיים להיות¹⁷], לכן שאל משה: "במה תרום קרן ישראל", כלומר, הגם שהי' כבר הענין ד"סלחתי" (על חטא העגל)⁸, מכל-מקום הרי זה עדיין לא הענין ד"תרום קרנם", "לשאת ראשם בהגבהה"¹⁸.

טוען משה רבינו: רבונו של עולם, באם אתה רבונו של עולם אזי "במה תרום קרן ישראל"?! – הרי כאשר צריכים ללכת לארץ ישראל הם אינם רוצים ללכת; הוא טוען שטוב לו כאן ומדוע עליו ללכת, להזיע ולהתיגע ("זיך מוטשען") כדי ש"בזיעת אפך תאכל לחם"¹⁹? כאן טוב לו, יורד לו מן מהשמים, הוא צדיק וביכולתו לשבת וללמוד...

וממשיך לטעון: האם בשביל זה "נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים"²⁰? – כדי שיהיו בברוקלין, גן-עדן בעוה"ז, ויחשבו על הזקן שיהא מסורק ושהעניבה תהא במקומה!?

ומה שדורשים הפצת המעיינות חוצה –

ירד למרתף הבית בקרמנטש'וג ("קרעמעטשוגער קעלער") כדי להתקור מעט. בירדו שמה הנה ברגע הראשון נחשכו עיניו מראות, אמר לו אחד מחבריו שכן הוא הטבע שכאשר יוצאים ממקום אור בהיר למקום כזה הנה ברגע הראשון נחשכות העינים מראות אולם אח"כ חוזרים כבראשונה. השיבו החסיד: טועה אתה ידידי בזה טעות עיקרי – החשך הוא חשך ולא אור, אלא כשיושבים בחשך ומתרגלים אליו נדמה שהוא אור.

(17) ראה פרש"י ברכה לד, ב ד"ה עד הים האחרון.

(18) פרש"י – הובא בתחלת השיחה.

(19) בראשית ג, יט.

(20) תנחומא נשא טז, ועוד. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

ע"כ הוא אומר שהרבה שלוחים למקום, והכוונה העליונה תתמלא ע"י שני (וכהסיפור שסופר בהתוועדות הקודמת²¹).

כמה טוב הי' אם לבו הי' מתכווץ ("ווען עס וואלט געקרענקט") כשנזכר – אמנם מתוך הרחבה – על נעוועל וביעשענקאוויטש²², אשר שם לא הי' שייך כלל להתייפות ("פוצען זיך"), ותמורת זה הוא יושב באמריקה ושקוע ("פארקאכט") בראשו בה"תאכל לחם", לא רק "יגיע כפיך כי תאכל"²³.

וזו היתה טענתם של בני ישראל במדבר: מדוע צריכים להכנס לארץ ישראל, הרי כאן במדבר יש מן ועמוד הענן ולשם מה עלינו להכנס לא"י שבה "בזיעת אפך תאכל לחם"? וא"כ נותרה השאלה "במה תרום קרן ישראל"?

ד. על-כך עונה הקב"ה "בכי תשא" – דוקא משה "תשא", ע"י הצדקה:

מבואר בחסידות²⁴ שמשה הוא תכלית הביטול²⁵, ביטול במציאות²⁶, הרי דוקא הוא הוא תכלית החכמה²⁷ וחכמה דאצילות²⁸,

(21) שיחת י"ד שבט תשכ"ה ס"ו (שיחות קודש תשכ"ה ח"א ע' 306 – בשם המשגיח בתו"ת בליובאוויטש ר' מיכאל בלינער): על "ישובניקים" שהתגוררו לבדם במושבות רחוקים והיו שוכרים מלמד ללמד את ילדיהם. מלמד זה הי' קורא עבורם גם את הדואר מאחר ולא ידעו קרוא וכתוב. יום אחד, בעת שקרא בפני אחד האיכרים מכתב המספר לו על מות אביו, התעלף האיכר ואילו המלמד נותר כשהי' (למרות שהוא קרא את המכתב), והסיבה לכך היא כי הרגיש שהנפטר הוא אבא של השני ולא אבא שלו.

(22) = שמות של עיירות ברוסיה.

(23) תהלים קכח, ב. וראה לקו"ש ח"א ע' 62. שם ע' 188 ואילך.

(24) לקו"ת נציבים מט, ב.

(25) ראה לקו"ת מטות פב, א.

(26) ראה גם לקו"ש ח"י ע' 10 ובהנמסן שם.

(27) ראה ויק"ר פ"א, טו: אבי החכמה.

(28) ראה לקו"ש ח"ז ע' 4 הע' 28.

ולמרות כל זאת הי'29 "עניו מכל האדם אשר על פני האדמה"30, גם מעכו"ם, וכמבואר בלקו"ת31 שאף שמושה אמר "ונפלינו אני ועמך"32 מכל-מקום אמר גם "ונחננו מה"33, והוא לא אמר זאת בשביל העיתונים אלא מצד האמת, שהי' עניו (כמבואר34 שראה את המס"נ של הדורות האחרונים). ואף שע"ז יקראו לו פתי, כמבואר במדרש35 שפתי יאמין לכל דבר36 – זה משה, אעפ"כ זה לא נגע לו. ולכן דוקא משה רבינו37 הי' יכול לפעול אצל בני"ש שתרומם קרנם ע"י הצדקה, כי ענין הצדקה הוא גם ענין הביטול הנ"ל: הנותן צדקה אינו פורע חוב ע"י נתינתו ואינו חייב מאומה למקבל הצדקה, גם לא בגדר שהמקבל צדקה עביד נייחא לנפשי38 (נעשה לו נח"ר) ע"ד מקבל מתנה, שהרי המקבל הוא כזה ש"לית לי מגרמי כלום", ובכ"ז כאשר נקלט

(29 ראה לקו"ש שם ע' 7 ובהע' 55.

(30 בהעלותך יב, ג.

(31 ראה מטות פב, א. תו"א וארא נו, א. ובכ"מ.

(32 פרשתנו לג, טז.

(33 בשלח טז, ז-ח.

(34 סה"מ עטר"ת ע' תסד. סה"מ קונטרסים ח"א

נג, א ואילך. ובכ"מ. – נסמנו בסה"מ מלוקט ח"א ע' קצה הע' 19-20.

(35 ראה שמו"ר רפ"ג. סה"מ מלוקט ח"א ע' שנו.

(36 משלי יד, טו.

(37 ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 395-6.

(38 ראה גיטין נ, ב. ב"מ טז, א.

אצל הנותן שעליו לתת צדקה [בביטול ולא בשביל "עביד נייחא לנפשי"] ושזהו "כופר נפשו", הרי ע"ז "תרום קרן ישראל".

ולכן צריכים לדעת ששקועים "ראשו ורובו" בבוץ, ואפי' מעל לראש, ודוקא ע"י הצדקה אפשר לצאת מהבוץ (כנ"ל).

ה. ולכן באמריקה העבודה היא בנתינת צדקה, הגם שלכאורה צ"ל "בזיעת אפיך תאכל לחם", אעפ"כ ישנה היכולת לתת צדקה ובהרחבה, והבחירה שלו בזה היא האם לתת צדקה בלי להנות מכך שע"י צדקה כזו נפעל ה"תרום קרנם", או להנות מנתינת הצדקה שאז אין זה כמ"ש לעיל.

ועליו לדעת שהוא אינו יכול לרמות את ה"פתי יאמין" זה משה, עאכו"כ הקב"ה, עאכו"כ שלא יוכל לשנות את המציאות39.

ואע"פ שמבואר40 בענין "כי לא ידח ממנו ידח"41, שתורת משה והקב"ה פוסקים שבין אם הוא רוצה ובין אם לא אזי סוף-כל-סוף "לא ידח ממנו נדח" – אעפ"כ הרי הרביים רוצים שיהי' באופן של הרחבה ובדרכי נועם, וע"י הצדקה גורמים שיפעל גאולת צאן מרעיתו ויהי' "תרום קרן ישראל".

(39 קטע זה מופיע בהנחה בסוף השיחה, וכתב בתחילתו המניח "באמצע השיחה אמר", אך לפי תוכנו נראה ששייך לכאן. המו"ל.

(40 ראה לקו"ש ח"ז ע' 102 ובהנסמך שם בשוה"ג.

(41 ע"פ שמואל ב' יד, יד.

המדור מוקדש

לזכות ר' יעקב מיכאל הלוי בן עלקא וזוג' מרת אסתר בת בלומה גוטה שיחיו וילדיהם: מיכל, נחמה, יוסף יצחק הלוי, חנה ומנחם מענדל הלוי שיחיו גינזבורג

ולזכות זקניהם: מרת עלקה תחי' בת רייזל ומרת בלומה גוטה תחי' בת נחה לברכה והצלחה בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות, ולקבל פני משיח צדקנו ויכף ומיד ממש

ישועות אשא ובשם ה' אקרא". וכן מצינו בגמרא3 "כסא דדוד לעלמא דאתי מאתן ועשרין וחד לוגא מחזיק, שנאמר4 כוסי רוי', בגימטריא הכי הוי".

והנה, מכיון שלכל הדעות נמצאים אנו "באחרית הימים",

– לפי כל הסימנים שבסיום מסכת סוטה, ולפי כל הקיצין, כולל הקץ שנאמר ע"י אדמו"ר הזקן5, ע"י אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע6, עד לקץ שנאמר ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו7 (נוסף על הקיצין שנאמרו ע"י גדולי ישראל בדורות שלפנ"ז8, ועד שכבר בזמן הגמרא "כלו כל הקיצין"9) ולאח"ז עברו כו"כ שנים, ועדיין לא בא, כך, שכל יום ויום ניתוסף עוד יותר באריכות הקץ, ולא עוד, אלא שביום זה גופא ניתוסף באריכות הקץ משעה לשעה כו' –

הרי בודאי שכבר הגיע הזמן ל"כוס של ברכה" ד"אחרית הימים", "נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים וגו'" – שהקב"ה נותן מ"כוס של ברכה", "כוסי רוי", לכל אחד ואחת מישראל, אנשים ונשים, גדולים וקטנים!

ובפרט לאחרי כל ריבוי היסורים שהיו מנת חלקם של דורנו זה, יסורים גדולים ונוראים כו' בפועל ממש – מלבד היסורים שבעצם ענין הגלות, "בנים שגלו מעל שולחן אביהם", ובפרט בחושך כפול ומכופל דסוף זמן הגלות, כולל העובדה שישנו מי שאומר ש"טוב לו בגלות", שמצב זה גופא הוא תוקף הגלות ויסורי הנשמה כו' ביותר.

ומכיון שכן – נשאלת השאלה: "עד מתי"… עד כמה השיעור שהקב"ה ייסר את בנו יחידו?!…

וכאמור, בודאי הגיע כבר הזמן שהקב"ה יתן לכאו"א מישראל "כוס של ברכה", גם לקטנים, ובפרט שחיובו וזכותו של דורנו זה ב"כוס של ברכה" הוא – לא רק בתור קטנים, אלא בתור גדולים – "גדולים ביסורים"…!

וכן תהי' לנו – שזוכים בקרוב ממש לסעודה דלעתיד לבוא, לויתן ושור הבר עם יין המשומר10, עד ל"כוס של ברכה" ע"י דוד מלכא משיחא, "כוסי רוי", במהרה בימינו ממש, ממש ממש.

(משיחת ש"פ תשא, פ' פרה ה'תשמ"ז – בלתי מוגה)

- (3 יומא עו, א.
- (4 תהלים כג, ה.
- (5 ראה מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' תיט ואילך.
- (6 ראה לקו"ש ח"ז ס"ע 209.
- (7 ב"הקריאה והקדושה" דשנת תש"ג. ועוד.
- (8 ראה לקו"ש ח"ט ע' 14. וש"נ.
- (9 סנהדרין צז, ב.
- (10 ראה ברכות לד, ב.

המדור מוקדש לזכות הרה"ת אורי אהרן יואל בן מינדל וזוג' בת'יה רות בת שרה שיחיו וילדיהם: שטערנא שרה ושמואל שיחיו ולזכות דוד יעקב בן מינדל שי, מיכאל נחמיה בן חוה אסתר וזוג' רחל יפה בת מינדל שיחיו ולזכות שושנה חסיה בת מינדל שתחי' ולזכות הרה"ת אפרים יונה בן פאולין רות וזוג' רייזל פרומה בת ח'י רחל שיחיו ולזכות הרה"ת יוסף יצחק בן רייזל פרומה שי' ולזכות ח'י רחל בת שפרנצא שתחי', ולזכות צבי בן ח'י רחל שי'

תנגן "משיח נא" ועל ידי זה תמהר את הגאולה

ז. ההוראה מזהר הנ"ל בעבודת האדם:

בנוגע להשתדלות שצריכה להיות עם ילדים, יכולים לחשוב – דמכיון שהגאולה העתידה תלוי' במעשינו ועבודתינו בזמן הזה, וילדים הרי פטורים מן המצוות – מהי התועלת לעסוק עם ילדים?

ועד"ז בנוגע לנשים: אומרים שע"י "מבצע תפילין" יביאו את הגאולה – והרי אשה אינה שייכת לתפילין, וא"כ איזו שייכות יש לה עם הגאולה?

ע"כ ישנה ההוראה מהזהר שאומר – שאע"פ שקטנים ונשים פטורים מן המצוות – בכוס של ברכה (דלעתיד) "הכל חייבין", מכיון שלענינים דלעתיד-לבוא יש לכל היהודים שייכות בשוה, כי מצד העצם שלמעלה מתורה ומצוות כל היהודים הם בשוה.

ויתירה מזו, בנוגע לילדים, כיון שהם ממהרים ביותר את הגאולה, מובנת ההשתדלות שצריכה להיות כבר עכשיו עם הקטנים (ונשים).

ועד"ז ההוראה בנוגע למבוגרים:

כאשר נגשים ליהודי ואומרים לו שינגן שרוצים "משיח נא" ועל ידי זה ימהר את הגאולה²¹ – טוען הוא, שקודם עליו לעשות תשובה בבוקר, ואח"כ צריך לקבץ תורה ומצוות כדי להיות מוכן ללכת לקבל פני משיח צדקנו...

יש לומר לו: משיח הוא למעלה מכל הענין של תורה ומצוות, וכאשר משיח יבוא לא תהי' שום נפקא-מינה אם הניח תפילין בערב שבת, אם עשה קידוש היום (בשבת) ואם ישב והתאמץ שלש שעות בהתוועדות כדי לא להרדם. מה שרק עשה, אפי' אם ישן בעת ההתוועדות, יהי' לו חלק מהכוס של ברכה, ומאיזו כוס של ברכה – מה"כוס רוי"!

[ועד"מ"ש הרמב"ם בסוף הלכות מלכים ומלחמותיהן, שלעתיד לבוא יהיו ה"מעדנים מצויין כעפר", במילא יהי' לכל אחד חלק בכוס של ברכה דלעתיד].

(תרגום חפשי משיחת ש"פ תשא ה'תשמ"א)

21) ראה "יחי המלך" גליון קעב ע' 9. תו ע' 3 ואילך. תיד ע' 9 ואילך. תכה ע' 3 ואילך. תלה ע' 7.

בודאי שכבר הגיע הזמן ל"כוס של ברכה" ד"אחרית הימים"

איתא בגמרא¹: "עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של צחק, לאחר שאוכלין ושותין, ונותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להם איני מברך וכו' אומר לו לדוד טול וברך, אומר להן אני אברך ולי נאה לברך, שנאמר² כוס

2) תהלים קטז, יג.

1) פסחים קיט, ב.

מי יטול חלק בכוס של ברכה דלעתיד לבוא

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"*

א. בהערות אאמו"ר על הזהר של פרשתנו, הוא מתעכב¹ על המובא בזהר² בנוגע לפסוק³ "והי' באחרית הימים נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים", ומפרש על כך הזהר: "מאן ראש ההרים דא אברהם כו' ובגין דאיהו ראש כוס דברכה יהי' נכון בראש ההרים כו'".

ממשיך הזהר אח"כ: "ונהרו אליו כל הגויים (המשך הכתוב "והי' באחרית הימים גו") מאי הוא?" ועונה: הכוונה בזה ש"אפילו נשים וקטנים, ושמש דפלח על פתורא אע"ג דאיהו לא אכל אצטריך למשמע ולמימר אמון כו'. ד"א ונהרו אליו כל הגויים, אע"ג דנשים וקטנים פטורין מן המצוות בכוס דברכה הכל חייבין כו'".

ב. על דברי הזהר ש"אע"ג דנשים (וקטנים) פטורין מן המצוות בכוס דברכה הכל חייבין", מתעוררת השאלה הידועה: הרי נשים מחוייבות בריבוי מצוות וכיצד אפשר לומר שנשים "פטורין מן המצוות"?

ואי-אפשר לומר שכוונת הזהר באומרו "פטורין מן המצוות" היא רק על "קטנים" שמזכיר אבל לא על נשים, כי אז לא הי' לו להזכיר בכלל נשים בדיוק כמו שלא מזכיר אנשים – משום שבהם אין שום חידוש בכך שמחוייבים בכוס של ברכה.

והמענה על כך: בזהר נוגע לא מצות בתור מצות, אלא בשייכות לברכת המזון, שעלי' יש ב' דעות בגמרא⁴ האם נשים מחוייבות בברכת המזון מן התורה או רק מדרבנן.

וזוהי כוונת הזהר באמרו "אע"ג דנשים כו' פטורין מן המצוות" – שאע"פ שנשים אינן מחוייבות בברכת המזון מן התורה

– ויש-לומר בזה ב' אופנים: א) הזהר סובר להלכה כדעה שנשים אינן חייבות מן התורה בברהמ"ז, ב) דעת הזהר היא שנשים מחוייבות בברכת המזון גם מן התורה, רק הוא אומר שגם לפי הדעה ה'ב' שהן לא מחוייבות בברהמ"ז מן התורה –

אעפ"כ, "בכוס דברכה הכל חייבין" – בדיוק כמו אלו שמחוייבים בברכת המזון מן התורה, כלומר, שכוס של ברכה ישנו אצל כל בני ישראל, אנשים נשים וטף.

וצריכים להבין: מדוע אכן זה כך, שאע"פ שנשים וקטנים פטורין מן המצוות, בכוס של ברכה הם חייבים כמו אנשים?

1) לקוטי לוי"צ לזח"ב ע' קלו ואילך.

2) ח"ב פקט, ב ואילך.

3) ישעי' ב, ב.

4) ברכות כ, ב.

* סעיפים א-ו (כולל ההערות) הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א (באידיש) ונדפסו בשיחות קודש תשמ"א ח"ב ס"ע 515 ואילך, וכאן בא תרגום השיחה. סעיף ז' הוא תרגום מההנחה בלתי מוגה שבאה בשיחות קודש בהמשך לזה.

גם צריכים להבין: מהי ההוראה וה"בכ"ן בעבודה מענין זה ש"בכוס דברכה הכל חייבין"?
 ג. ויובן בהקדים הביאור בענין כוס של ברכה, שיש בזה כמה וכמה דרגות:
 כשם שבכוס בפשטות יש כו"כ דרגות: כוס קטן, כוס בינוני, כוס גדול, עד לכוס הכי גדול – "כוסי רוי"ם⁵ (של מלכא משיחא) שמחזיק רכ"א לוגין (ד"רוי"ם בגימטריא רכ"א⁶),
 עד"ז הוא גם בנוגע לכוס של ברכה, שיש כמה וכמה דרגות בזה, עד לדרגה הכי גבוהה – הכוס של ברכה שתהי' לע"ל⁷ אשר תהי' גם הכוסי רוי' של רכ"א לוגין, בגימטריא "ארך" – בחי' אריך אנפין⁸ שלמעלה מכל הענינים אפי' משכל⁹,
 [וע"ד הענין של "כוסי רוי"ם בפשטות – למעלה מכוס של ברכה סתם לאחר סיעודה סתם במדידה והגבלה לפי השיעור ד"ואכלת ושבעת" (ע"ד מחז"ל⁴ דכשהם "מדקדקים על עצמם – שלא כהמדידה – ישא ה' פניו")],
 ומבחי' זו נמשכת הגאולה העתידה.

וכיון שהזהר בפרשתנו מדבר על המעמד ומצב שיהי' "באחרית הימים", בגאולה העתידה – מסתבר לומר שגם ענין זה דכוס של ברכה שהזהר מדבר פה – כוונתו לכוס של ברכה **דלעתיד לבוא**.

ד. עפ"ז יש לומר הטעם על מה שהזהר אומר, שאע"פ שקטנים אינם מחוייבים במצוות הם מחוייבים בכוס של ברכה:

מכיון שקטנים ממהרים את ביאת המשיח¹⁰ – כמ"ש בזהר¹¹ "הנצנים נראו גו' קול התור (הגאולה) נשמע"¹², ש"נצנים נראו בארץ" אלו ילדי ישראל – לכן הם גם מחוייבים (יש להם חלק) בכוס של ברכה דלע"ל (שעליו מדובר פה בזהר).

ה. אלא שלכאורה זה לא מובן:

ידוע הכלל¹³ שכל הגילויים דלעתיד-לבוא תלויים במעשינו ועבודתנו בזמן הזה –

אם-כן, מכיון ש"נשים וקטנים פטורים מן המצוות", פירושו של דבר, שאין אצלם "מעשינו ועבודתנו"

– אמנם עוסקים הם בכל המבצעים (וגם) נשים משתתפות במבצע תפילין, להשפיע על אנשים שיניחו תפילין, ועל ידי מעשינו – ובפרט הכלליים כהמבצעים – מביאים את משיח צדקנו, אך כל זה הוא רק מה שפועלים עם הזולת, אבל אצלם גופא זה לא קיים – א"כ, איך אפשר לומר שיש להם חלק שווה (גילויים) כוס של ברכה דלעתיד?

(5) תהלים כג, ה.

(6) יומא עו, א.

(7) פסחים קטז, ב.

(8) ראה הצ"צ עה"פ תהלים שם.

(9) תו"א יט, רע"א. סידור קג, ד. קה, ג. יהל אור [אוה"ת לתהלים] ע' פז, פט (וש"נ). אוה"ת עקב ע' תקמא ואילך. ועוד.

(10) כן י"ל בנוגע לנשים ע"פ משנ"ת (ש' הגלגולים

הק' כ, ס' הלקוטים שמות עה"פ וירא ה' כי סר בסופו) דאנשים דדרא דעקבתא דמשיחא – הם גלגול הדור דיצי"מ, כימי צאתך גו' (מיכה ז, טו), וכמו הנשים דאז שלא נתנו לעגל כו' ולכן הנשים דעקבתא דמשיחא שולטות על בעליהם כו' – הרי אמחז"ל (סוטה יא, ב) דבשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו.

(11) ח"א א, ב.

(12) שה"ש ב, יב.

(13) תניא רפ"ז.

ו. בנוגע לנשים אפשר להסביר ע"פ משנ"ת בכתבי האריז"ל¹⁴ שהטעם לזה שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, כיון שבעליהן מוציאים אותן על ידי קיום המצוות שלהם – שהרי אשה היא בחי' מלכות ובעלי' הוא בחי' ז"א, וע"י שישנו קיום המצוות בז"א זה נפעל בדרך ממילא במלכות (ואדרבה, אזי זה נעשה באופן נעלה יותר – ע"י ז"א שלמעלה ממלכות).

אך עדיין נותר קושי בנוגע לקטנים, שהם פטורים מן המצוות – מדוע שיהיו אצלם הגילויים דלעתיד?

וגם בנוגע לנשים:

מזה גופא שהזהר מדגיש בענין זה, שנשים (וקטנים) פטורים מן המצוות, מובן, שמה שהם מחוייבים בכוס של ברכה זה לא מצד שיש בהם את ענין המצוות (ע"י בעליהן), כי אם, שזה שהן פטורות מן המצוות אינו מפריע ("דירט ניט אָן") לענין זה.

כשתופסים יהודי פה למטה, תופסים כביכול עצמות ומהות!

ז. והביאור בזה:

הענין (של כוס של ברכה) דלעתיד הוא גילוי העצמות (כמובא בכ"מ מפע"ח¹⁵ שדוקא לעת"ל יתגלה פנימיות ע"ק) שקשור עם העצם של יהודי שלמעלה מתומ"צ. כי ההתקשרות וההתאחדות של יהודי עם עצמות ומהות היא למעלה מגילויים – אי אפשר לתפוס זאת עם חב"ד, מדות או ג' הלבושים של מחשבה דיבור ומעשה, אלא זהו ענין של התקשרות והתאחדות עצם בעצם. יהודים הם "חלק אלקה ממעל ממש"¹⁶ ו"העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו"¹⁷, ובמילא, כשתופסים יהודי פה למטה, תופסים כביכול עצמות ומהות!

ולכן הגילוי של התקשרות זו – שזהו הענין של כוס של ברכה דלעתיד, הוא אצל כל היהודים בשוה, גם בנשים וקטנים – הפטורים מן המצוות, מכיון שזהו ענין שלמעלה מתורה ומצוות,

ע"ד המדובר לעיל בהמאמר¹⁸ בענין החן [שהמאמר מיוסד על ד"ה ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך גו' תרע"ח¹⁹, וגם על המאמר של הצ"צ עה"פ²⁰ שמדבר על ענינים אלו (וישנם עוד דרושים הקשורים לזה)], שהוא נעלה יותר מאתעדל"ת (ועבודה בתומ"צ), ולכן ישנו ענין החן גם אצל עוללים ויונקים,

ואדרבה, כיון שבקטנים (ונשים) אין את ענין ה"מצוות", נמצא אצלם יותר בגילוי ענין החן שמצד העצם.

(14) טעמי המצוות להאריז"ל פ' בראשית.

(15) שער הק"ש רפ"ו. לקו"ת שה"ש ב, רע"ג. נא, ג

ואילך.

(16) תניא רפ"ב.

(17) כתר שם טוב בהוספות ס' קטז.

(18) ד"ה ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך גו'.

(19) סה"מ תרע"ח ע' ריא ואילך.

(20) אוה"ת פרשתנו (תשא) ע' ב"כו.